

Her yıl 30 trilyonluk sanat eseri çalınıyor

Kültür Servisi — 2 Şubat 1990 gecesi, maskeli adamlar altı silahsız muhafızı gafil avlayarak, İS 79'da Vezüv Yanardağı lav püskürtmeye başladığında Pompei ile aynı yazgıyı paylaşan Herculaneum'un depolarına girdi. Hırsızlar, duvarı deldikten sonra orada dört saat kalarak sanki ellerinde satış kataloğu varmışçasına en değerli 223 antik eseri seçtiler. Çalınan eserlerin değeri 18 milyon dolardı ve

bugüne kadar hiçbirinin izine rastlanmadı.

14 Nisan 1991'de silahlı soyguncular geceleyin Amsterdam'daki Van Gogh Müzesi'ne girdiler. Alarm sistemini devreden çıkaran soyguncular, 45 dakika içeride kalıp Van Gogh'un 20 tablosunu ayırdılar. Kaçmak için bindikleri arabanın lastiğinin patlaması sonucu, belki de tarihin en kısa ömürlü hırsızlıklarından biri yaşandı. 35 dakika

ka sonra ele geçen yapıtlar arasında, 1988'de başka bir Hollanda müzesinden çalınmış olan "Patates Yiyenler" de vardı. Başarısız hırsızlığın toplam değeri 500 milyon dolardı.

11 Haziran 1991'de masum görünüşlü üç ziyaretçi, Zürih'teki Modern Sanat Merkezi'nin Max G.Bollag Galerisi'ne girdi. İki galeri sahibiyle konuşurken, üçüncüsü Pablo Picasso'nun 2 resmini koltuğunun altı-

na alıp çıktı gitti. İki Picasso'nun tahmini değeri 41 milyon dolardı.

ABD'de yayımlanan haftalık "Time" dergisinin son sayısının kapak konusu son yıllarda büyük bir artış gösteren sanat hırsızlığına ayrıldı. Derginin yazarlarından James Walsh, sanat dünyasının bir "kuşatma" altında olduğunu, New York'tan Phnom Penh'e, Türkiye'deki ören yerlerinden Amsterdam'da-

ki en yeni müzelere kadar birçok yerde insan kültürünün en değerli ürünlerinin acımasızca yağmalandığını belirtti.

Bundan 20 ay önce iki hırsız Boston'daki Isabella Stewart Gardner Müzesi'ne polis kılığında girdi, iki muhafızı bağladıktan sonra bir "hazine"yle birlikte çıkıp gitti: Aralarında "Taberiya Gölü'nde Fırtına" da olmak üzere 3 Rembrandt, Edgar De-
(Arkası Sa. 19, Sü. 2'de)

Her yıl 30 trilyonluk eser çalınıyor

(Baştarafı 1. Sayfada)

gas'nın 3 tablosu bir Manet ve Jan Vermeer'in "Konser" adlı yapıtı. Üç saat içinde 200 milyon dolar değerinde sanat yapıtı ortadan kayboluvermişti.

"Time" yazarı Walsh, Eski Ustalar'dan empresyonistlere, heykellerden nadir paralara, her türden ve her çağdan kültür ve sanat eserinin son dönemde hırsızların gözdesi olduğunu söylüyor. Walsh, bunun nedenini, her şeyden önce, müzayede piyasası durgun bir mevsim yaşasa da sanat eserlerinin değerinin enflasyon oranının üstünde kalması-na bağlıyor.

Uluslararası Sanat Araştırmaları Vakfı yöneticilerinden Constance Lowenthal'in verdiği bilgiye bakılırsa, dünyada her yıl 2 milyar dolar (10 trilyon lira) tutarında sanat hırsızlığı meydana geliyor. Aslında bu rakam, ABD hükümetinin tahmini. İngiltere'de yayımlanan "Trace" adlı dergi, bir yıldaki sanat hırsızlığının tutarını 6 milyar dolar (30 trilyon lira) olarak veriyor.

New Yorklu sanat dedektiflerinden Alex Sabo, 1988-90 arasında New York'taki sanat hırsızlığının yüzde 300 oranında arttığını vurguluyor. İtalya'da 1970-90 arasında 253 binden fazla sanat hırsızlığı polis kayıtlarına geçmiş. Başka bir tahmi-

ne göre İngiltere'de her yıl 5 bin tablo çalınıyor.

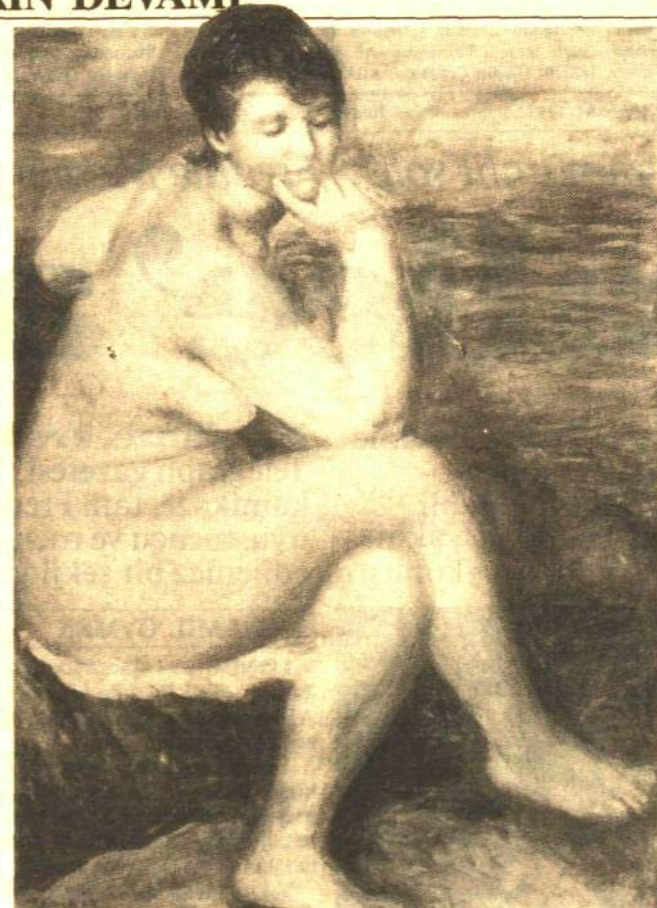
James Walsh, "Eğer 'Trace' dergisinin 6 milyar dolarlık tahmini doğruysa" diyor, "sanat hırsızlığı, uyuşturucu ticareti ve bilgisayar hırsızlığından sonra en kârlı girişim."

"Time" dergisinin yazarı, Türkiye'nin de, bütün bir tarihinin yok olup gitmesinden korkan ülkelerin başında geldiğini belirtiyor:

"Yeni Cihaz Taş Çağı'ndan bu yana Anadolu yarımadası fatihlerin ve uygarlıkların yolcatağı oldu; Hitit imparatorluklarına, Grek kolonilerine, Pers prensliklerine, Midas ve Kreüz gibi kralların hükümdarlıklarına, Roma kentlerine, Hristiyan Bizans'ın zaferlerine ve Osmanlı sultanlarının İslami yönetimine hayat verdi. Resmi rakamlara bakılırsa Anadolu'da 20 bin anıt, 10 bin gömüt, 5 bin höyük yatıyor. Üstelik bunlar yeraltında kalmış birçok yerleşim merkezini içeriyor olabilir. Ayrıca Türk-öncesi 36 kültüre ait 3 bin antik kent var. Anadolu, tam bir 'antik eser süpermarketi'; yağmacılar da heybelerini dolduruyorlar."

"Time" dergisi, sanat hırsızlığı alanındaki araştırmalarıyla tanınan gazeteci Özgen Acar'ın görüşlerine de yer veriyor. Türkiye'yi bir "açık hava müzesi"ne benzeten Acar, Anadolu'daki eski eser kaçakçılığının bütün yollarının Münih'te yaşayan iki Türkçe çıktığını belirtiyor. Acar, Münih'teki dükkânlarından Batı'yı göz kamaştırıcı eski eserlerle "donatan" Edip Telli ve Fuat Üzülmaz'ın Türkiye tarafından iadelerinin istendiğini, ama Almanya'nın bu isteği geri çevirdiğini anlatıyor.

"Time'dan James Walsh, Türkiye'nin önemli bir savının da çok değerli parçalar içeren Lydia Hazinesi olduğunu vurguluyor. Lydia Hazinesi'ndeki parçaları satın alan New York'taki Metropolitan Müzesi'nin, eserlerin Türkiye'den geldiğine ilişkin bir açıklamaya yanaşmadığı belirtiliyor. Şu sıra Boston Güzel Sanatlar Müzesi'nde sergilenen İS 170'e tarihlenen Herkül heykelinin üst kısmının da Türkiye'den geldiği reddediliyor. Ancak Walsh'ın verdiği bilgiye göre Türk arkeolog Jale İnan'ın bu konuda hiç kuşkusu yok. İnan yaptığı açıklamasında 1980'de Perge antik kentindeki kazıları yönetirken Herkül heykelinin alt kısmını kendisinin bulduğunu söylüyor. Birkaç ay önce ABD'yi ziyaret eden 78 yaşındaki Jale İnan, bugün Antalya Müzesi'nde bulunan alt kısmı ile Boston Müzesi'ndeki üst kısmın tamamen uyduğunu belirtiyor. İnan, "Şimdi Herkül sabırsızlıkla yeniden bir bütün olacağı günü bekliyor" diyor.

KAYA ÜSTÜNDE YIKANAN KADIN— Renoir'ın "Kaya Üstünde Yıkanan Kadın" adlı yapıtı, 1985'te Paris'teki Marmottan Müzesi'nden çalınan 9 empresyonist başyapıttan biriydi. Renoir'ın tablosu, bu yıl, uzun zamandır sürdürülen bir "uluslararası av" sonucunda müzeye sağ salım geri döndü. Müzeyi bir Fransız araba hırsızı ile bir Japon uyuşturucu kaçakçısı birlikte soymuşlardı. Sonunda Japon çetesi Fransız ele verdi.